

ERCİYES DAĞI

B5 Kayseri

38°32'N 35°26'E
YH 1367
121.300 ha

Bozuk meşe, dağ step, alpin kaya toplulukları
1000-3917 m
Toplam endemik takson: **130**
Tehlike altında bulunan takson: **42 (35 endemik)**

KORUMA ALTINDA DEĞİL

Alanın içerdiği ÖBA kriterleri:

- **A1: 6** Küresel Ölçekte Tehlike Altındaki Tür
- **A2: 30** Avrupa Ölçeğinde Tehlike Altındaki Tür
- **B:** Zengin Tür Çeşitliliği İçeren Genel Habitatlar- 62

ÖZET

Erciyes Dağı Önemli Bitki Alanı (ÖBA), Kayseri'nin güneyinde yer alan, yaklaşık 4000 m yüksekliğindeki büyük bir volkanik dağdır. Tarih öncesinde, sık ormanlarla kaplı olduğu bilinen Erciyes Dağı'nda, yoğun kesim ve otlama sonucunda günümüzde bu ormanların yerini dağlık step bitki toplulukları almıştır. Doğal bitki örtüsünde oluşan bu büyük değişime karşın, alan yaklaşık 840 taksonla zengin bir flora içerir. Florasında Türkiye'ye endemik 130 ve ülke çapında nadir yaklaşık 42 takson yer alır. Alanda yalnızca Erciyes Dağı'na özgü dokuz takson bulunur: *Astragalus argaeus*, *A.leptothamnus*, *A.stenosemioides*, *Asyneuma trichostegium*, *Erigeron zederbaueri*, *Hieracium subvandasii*, *Onobrychis argaea*, *Silene argaea* ve *Veronica pusilla* ssp. *erciyasdağı*. Buna ek olarak, dağda yetişen 10 takson Türkiye'de yalnızca birkaç yerde kayıtlı olan nadir bitkilerdir.

ÖBA koruma altında değildir. Doğu yamaçları üzerindeki kayak tesisleri nedeniyle, bir bölümü zarar görmüş olan Erciyes Dağı'nın bitki örtüsü, aşırı otlama ve yakacak için odun kesimi nedeniyle tehdit altındadır.

ALANIN TANITIMI

Erciyes Dağı ÖBA'sı, Kayseri-Develi arasında 3917 m yükseklikteki volkanik bir dağdır. Miyosen ve Kuvarterner jeolojik çağlarında etkin olan dağ, günümüzde sönmüş bir volkan'dır. Yaklaşık 35 km çapındaki dağın jeolojik yapısında batı ucundaki küçük bazalt açıklıklarla birlikte; büyük ölçüde andezit ve volkanik tüf kayalar bulunur. Zirve bölümünde sürekli karla kaplı sivri kayaların yer aldığı dağın diğer bölümlerinde, yumuşak andezit ve tüflerden verimli bir toprak ve buna bağlı olarak da çeşitli bir flora gelişmiştir.

Coğrafyacı Strabo'nun MS 45'deki kayıtlarına göre, Romalılar zamanında Erciyes Dağı tamamen sık ormanlarla kaplıydı. Günümüzde bu ormanlardan geriye hiçbir şey kalmamıştır. Dağın eski orman bitki örtüsünün yerini boylu ardıc (*Juniperus excelsa*), katran ardıcı (*J. oxycedrus*) ve tüylü meşe (*Quercus pubescens*) **çalı toplulukları** almıştır. Bu topluluklara Ali Dağı'nın doğu yamaçlarında (1800-1900 m) ve Erciyes Dağı'nın Kayseri'ye bakan kuzey yamaçlarında (örneğin Hisarcık 1500-1600 m) rastlanır. Buna ek olarak saçlı meşe (*Quercus cerris*) toplulukları da Gök Dağı'nda (2000-2200 m) görülür.

Erciyes Dağı bitki örtüsü, büyük ölçüde **dağ step topluluklarından** oluşur. Alçak kesimlerde (1200-

Erciyes Dağı ve Sultansazlığı

1500 m arasında, toprak kalınlığının ince olduğu yerlerde) karakteristik bitki örtüsü, *Astragalus microcephalus* step topluluklarıdır. 1500-1650 m arasında ve özellikle erozyon seviyelerinin arttığı bölümlerde bu topluluklar yerini *Astragalus pycnocephalus* var. *pycnocephalus* topluluklarına bırakır.

Dağda 1650-1800 m arasında, çoğunlukla Graminae familyasına ait yastık formunda bitki toplulukları görülür. Daha yukarılarda (1800 -2150 m), *Astragalus acmophyllus* ve *Acantholimon echinus* yastık formunda step toplulukları ağırlıktadır. Bu bitki örtüsünde bulunan karakteristik taksonlar arasında; *Astragalus angustifolius*, *Daphne oleoides*, *Erysimum alpestre*, *Festuca ovina*, *Galium orientale*, *Phlomis linearis* ve *Thymus hirsutus* sayılabilir.

Derin turbalıklar üzerinde geniş turba ve mera bitki topluluklarına ev sahipliği yapan Kayseri Ovası'nın bir bölümü de ÖBA sınırları içine alınmıştır. Bu çeşitli turbalık habitatı, üzerinde gelişmiş yarı doğal bitki örtüsüyle, belki de Türkiye'deki en büyük (yaklaşık 2 x 5 km) örnektir. Henüz ayrıntılı olarak çalışılmamış bu turbalıklar, açılan derin drenaj kanalları nedeniyle zarar görmüştür. Kuruyan ve oksitlenen turbalıklar üzerinde, aşırı otlama baskısı altında bulunan, geniş *Centaurea iberica*-*Cirsium-Juncus* meraları gelişmiştir. Bununla birlikte, söz konusu turba-

Onobrychis tournefortii

TEHDİTLER VE DİĞER KORUMA KONULARI

• Meşe başta olmak üzere ÖBA çalı bitki örtüsü, yakacak amacıyla kesilmekte ve bunun sonucunda dağ step bitki örtüsüne dönüşmektedir.

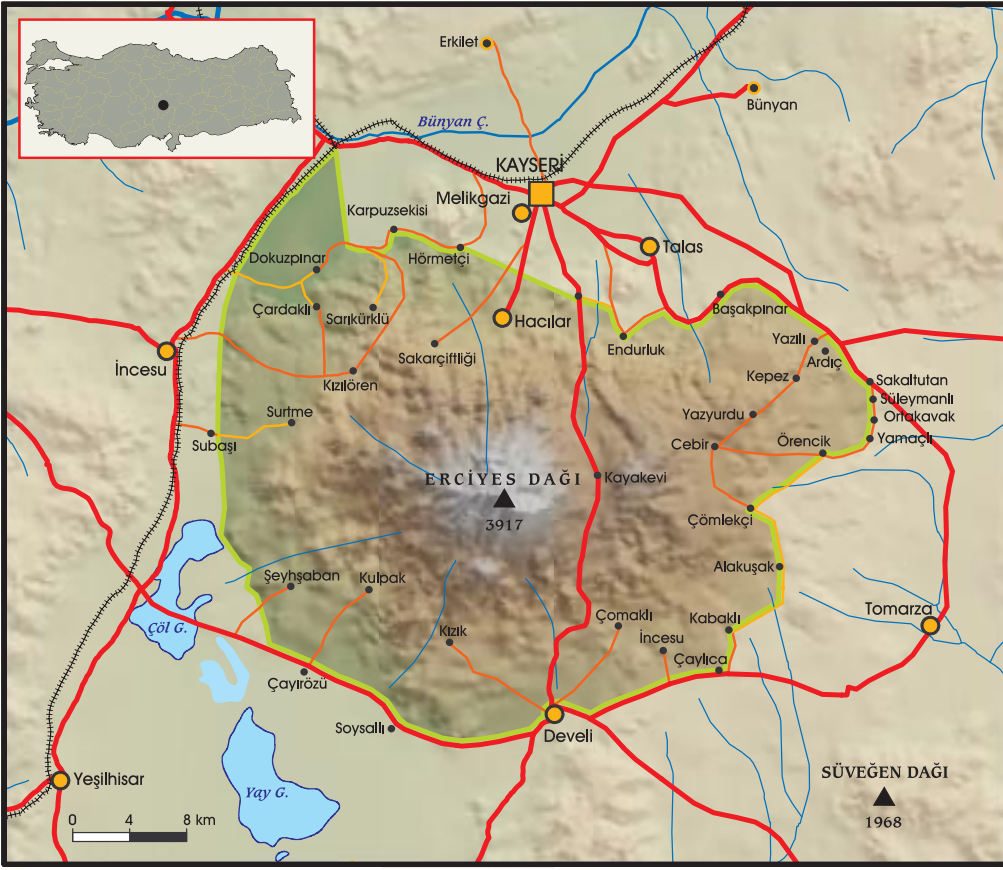
• Erciyes Dağı'nın etekleri ve orta bölümü, aşırı otlatma baskısı nedeniyle tehdit altındadır. Aşırı otlatma orman bitki örtüsünün yeniden toparlanmasına ve gençleşmesine engel olmaktadır. Buna bağlı olarak, dağdaki bazı çok nadir bitkiler azalmaktadır. Aşırı otlatma zararına en iyi örnek, *Allium cristophii* popülasyonlarında görülür. *A. cristophii*, asıl yayılma alanı olan İran'dan kilometrelerce uzakta, Türkiye'de yalnızca Erciyes Dağı'nda bulunur. İlk kez dağdan çiçeksiz olarak toplanan bu bitki, götürüldüğü İskoçya'da ancak çiçeklendikten sonra teşhis edilebilmiştir. Bitkinin, Erciyes Dağı'ndaki aşırı otlatmadan dolayı yüzlerce yıldır çiçeklenmeye olanak bulamadığı tahmin edilmektedir.

• Dağın doğu yamaçları üzerindeki kayak tesisleri, bitki örtüsünün lokal olarak zarar görmesine neden olmuştur.

KAYNAKLAR

Çetik (1982a ve b); Dubin ve Lucas 1989); Krause (1940); Kürschner (1980); Şen (1997).

Galip Akaydın, Mehtap Öztekin

lıklarda büyük pınarlar ve kanallar (örneğin ülke çapında nadir bir ciğerotu türü, *Ricciolepus natans* popülasyonlarını içerir) çevresinde, bazı küçük turbalık bölümlerde, bir bitki örtüsü gelişmiştir. Anadolu'da bu tür habitatların çok nadir olduğu göz önüne alındığında; ÖBA'daki turbalıklar üzerinde ayrıntılı araştırmaların yapılması önemlidir.

Erciyes Dağı'nın zengin florasında toplam 840'dan fazla takson kayıtlıdır. Bunların 130'u Türkiye'ye endemiktir. Dağ, İç Anadolu Bölgesi'ndeki en büyük sönmüş volkan olması ve aynı zamanda da Kayseri şehir merkezine olan yakınlığı nedeniyle uzun yıllar botanikçilerin ilgisini çekmiştir. Yapılan araştırmalarda dağdan en az 34 taksonun tipörneği toplanmıştır. Bunların çoğu dağın tarihi adı olan "Argaeus"dan esinlenerek adlandırılmıştır.

Alandaki ülke çapında nadir 42 taksondan 9'u Erciyes Dağı'na özgüdür: *Astragalus argaeus*, *A. leptothamnus*, *A. stenosemioides*, *Asyneuma trichostegium*, *Erigeron zederbaueri*, *Hieracium subvandasii*, *Onobrychis argaea*, *Silene argaea* ve *Veronica pusilla* ssp. *erciyasdağı*. Buna ek olarak, ÖBA'da Türkiye'de yalnızca birkaç yerde kayıtlı olan 10 çok nadir bitki olduğu da bilinmektedir: *Anthemis cretica* ssp. *argaea*, *Asperula capitellata*, *Astragalus acmophyllus*, *A. elatus*, *Campanula stricta* ssp. *alidagensis*, *Heracleum argaeum*, *Marrubium depauperatum*, *Salvia modesta*, *Taraxacum pseudonigrans* ve *Thymus argaeus*.

NADİR TÜRLER

KÜRESEL ÖLÇEKTE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [6 TAKSON]

Alkana viscidula [END, I], *Erysimum torulosum*

[END, V], *Glaucium grandiflorum* var. *torquatatum* [END, V], *Lepidium caespitosum* [END, V], *Scorzonera hieracifolia* [END, V], *Verbascum pumilum* [END, V]

AVRUPA ÖLÇEĞİNDE TEHLİKE ALTINDAKİ TÜRLER [30 TAKSON]

Allium cristophii [E], *Anthemis cretica* ssp. *argaea* [END, R*], *Asperula capitellata* [END, R*], *Astragalus acmophyllus* [END, R*], *A. argaeus* [END, R**], *A. elatus* [END, R*], *A. leptothamnus* [END, K**], *A. ovalis* [END, R], *A. stenosemioides* [END, R**], *Asyneuma trichostegium* [END, R**], *Campanula stricta* var. *alidagensis* [END, R*], *Consolida olopetala* [END, R], *Dianthus zederbaueri* [END, R], *Erigeron zederbaueri* [END, K**], *Heracleum argaeum* [END, R*], *Herniaria argaea* [END, K], *Hieracium subvandasii* [END, K**], *Marrubium depauperatum* [END, K*], *Onobrychis argaea* [END, R**], *O. sulphurea* var. *pallida* [END, R], *Potentilla argaea* [END, n/l], *P. cappadocica* [END, R], *Salvia modesta* [END, R*], *Sempervivum armenum* var. *insigne* [END, R], *Senecio jurineifolius* [END, R], *Silene argaea* [END, R**], *Taraxacum pseudonigrans* [END, R*], *Thymus argaeus* [END, R*], *Verbascum songaricum* ssp. *subdecurrens* [END, R], *Veronica pusilla* var. *erciyasdağı* [END, R**]

ULUSAL ÖLÇEKTE NADİR DİĞER TÜRLER [6 TAKSON]

Crataegus sinaica [R], *Myosotis diminuta* [K], *M. sparsiflora* [R], *Noaea minuta* [R], *Onobrychis lasiostachya* [R], *Scrophularia variegata* [R]

DOĞA KORUMA

• ÖBA resmi olarak koruma altında değildir.